

JOAN RIART I VENDRELL (2017)
Els de Dalt i els de Baix (1875-1915).
La vida de finals del s. XIX i principis del s. XX
des d'una masia de Lladurs. Solsonès
Trialba

El llibre té 245 pàgines. La història succeeix a cavall entre el segle XIX i el XX.

L'autor és membre de la Societat Catalana de Genealogia. Aquest llibre és la continuació de *Cartes de l'Isidre a l'Isidre (1860-1870)*, escrit també per Joan Riart, publicat l'any 2016 i del qual també hem fet una ressenya.

Tant en un llibre com en l'altre, el tema central és la vida a Lladurs (Solsonès) i té com a eix central la família Riart, habitant del Mas Riart durant diverses generacions. Es tracta dels avantpassats de l'autor.

La història transcorre entre els últims anys del segle XIX i els primers del segle XX, anys de transició d'un segle a l'altre, i s'hi fa una bona descripció del món rural.

En aquest segon llibre, veurem que la gent del camp ja s'obrirà a noves feines per tal de guanyar-se la vida. N'és un exemple en Francesc Riart i Casals (1871-1941), que anirà a fer de rellotger a Solsona.

L'obra continua amb la mateixa línia genealògica. S'hi recuperen alguns personatges que són pal de paller de la família, com la Munda (Raimunda Casals i Rosell), una de les figures clau que ja coneixem de l'obra anterior. Lògicament, n'han desaparegut uns habitants i n'apareixen de nous. En aquella època hi havia molts naixements, que compensaven tantes i tantes morts prematures.

També se'ns hi presenta la vida d'altres Riart que viuen fora de Lladurs, com ara, per exemple a Olius i a Riner. Alguns d'ells, encara que no residien al mas, se'n nodrien.

El llibre dedica un capítol a la història econòmica i social de la Catalunya del moment, i dóna molta informació del món agrari, tant de la crisi de l'agricultura com de la importància que va comportar la creació de l'Institut Català de Sant Isidre. I se situa el Mas Riart en tot aquest context.

Molt encertadament, per fer-ne una lectura més amena, el llibre està farcit de receptes de cuina, plats típics de l'època a pagès, tots ells fets amb productes de la terra.

Hi tenen molta importància també les llegendes. Aquestes narracions eren explicades, generalment, a la vora del foc i feien l'alegria dels menuts. Tampoc no podem deixar de banda els jocs i les cançons infantils, tan diferents dels de l'actualitat.

Els índexs, molt detallats, ens permeten trobar, fàcilment, tots aquests temes dins del text.

Un altre element important són les fires, que és on es feia la compravenda i l'intercanvi de mercaderies i d'animals, i fins i tot també s'hi concertaven els casaments. Destaca la fira de la Torregassa per damunt de totes les altres, per la situació estratègica d'aquesta gran masia, al camí de la transhumància.

Hi trobem una relació detallada de les feines del camp, com ara segar i batre, o bé la matança del porc, en quines èpoques i com s'havien de fer, i els pros i contres amb què es podien trobar. També ens parla de la vinya i dels fruits silvestres, usats aquests últims per fer melmelades i xarops. S'hi explica el problema de la fil-loxera, la gran plaga d'aquests insectes que va arrasar les vinyes a finals del segle XIX.

Un altre punt d'interès destacat són les carboneres. Obtenim àmplies respostes a qüestions com

aquestes: Com es feien? Quines fustes s'utilitzaven? Com eren els boscos?

La vida a pagès també podia provocar, de vegades, problemes de relació entre els veïns. N'hi hagué un de molt sonat, causat per un canvi de parròquia. És el que dóna el títol a l'obra (els de dalt i els de baix). El 1906 es va suprimir la parròquia de Sant Martí de Lladurs, al peu del castell de Lladurs, i es baixà al pla de Santa Maria, on hi havia l'església que fins aleshores era sufragània de Sant Martí. Aquest fet provocà un conflicte que va durar anys.

Apareixen en el llibre còpies de documents originals. Joan Riart ha tingut la sort de poder disposar de documentació d'aquella època: testaments, certificats i documents eclesials i fins i tot una fotografia d'en Francesc Riart i Casals i la seva muller, Maria Algué i Pujol, avis de l'autor.

La quantitat de bibliografia consultada també mereix una menció especial, ja que ens mostra que l'autor s'ha documentat bé abans de traspasar-nos tota aquesta informació.

Molt adients són els annexos. L'un és de fets i personatges, la majoria solsonencs, del segle xx fins al 2017. L'altre és dels alcaldes de Lladurs des del 1737 fins al 2017.

És, en resum, una bona aproximació a un indret i a una època. Pretén donar a conèixer i valorar la vida rural al Solsonès en els segles xix i xx. Així podem veure com han anat evolucionant la societat, els costums, la feines i la manera de guanyar-se la vida.

Joan Riart ha dut a terme aquest aprofundit estudi, en primer lloc, per a ell mateix, per a satisfacció personal, però també per als seus descendents, els solsonencs i el públic en general. Pot ser una bona eina de treball per a les escoles i una manera excel·lent de donar a conèixer tot aquest món que sovint ens queda tan llunyà. I a més, és clar, per a la preservació de la memòria, perquè la història no es pot perdre.

Montse Codina i Vila

Bibliotecària-Documentalista
Membre de la SCGHSVN